

צ'פורי צדיקים' מתיבת נח... [העורב והיונה]

ע'ד יבשת ח'מים'

לפי פשוטו, אמנם המשיך גירוש-העורב, עד שיבשו המים [ולא החזירו לתיבה] - אבל א"כ מאי חידוש בזה? פשיטא!

לכן הביא 'מדרש אגדה'

לפיו הורה הקב"ה לנח לקבלו [למרות חטאו] מפני שהוא מוכן לשליחות אחרת!

ע'ד יבשת' - עד תשבי'

ומכאן מוכח שהעורבתי לא נתעברה או שנקיבה בקעה מביצתה]

והנה עלה זית טרף בפיה'

בראשית פרק ח

(ח) וישלח את היונה מאתו לראות הקלו המים מעל פני האדמה: (ט) ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה ותשב אליו אל התבה כי מים על פני כל הארץ וישלח ידו ויקחה ויבא אתה אליו אל התבה: (י) ויחל עוד שבעת ימים אחרים ויסף שלח את היונה מן התבה: (יא) ותבא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפיה וידע נח כי קלו המים מעל הארץ: (יב) ויחל עוד שבעת ימים אחרים וישלח את היונה ולא יספה שוב אליו עוד:

רש"י

(י"א) טרף בפיה - אומר אני שזכר היה לכן קוראו פעמים לשון זכר ופעמים לשון נקבה .... טרף - חטף

ומדרש אגדה לשון מזון

ודרשו (עירובין יח) בפיה לשון מאמר אמרה יהיו מזונותי מרורין כזית בידו של הקב"ה ולא מתוקין כדבש בידו כשר ולם:

והביאור בדרך אפשר:

הוקשה לרש"י יתור התיבות 'יצוא ושוב', יכתוב רק 'וישלח את העורב ויצא... עד יבושת המים'?

לכן פירש שלא היתה זו 'שליחות' [שהרי לא פורטה המטרה וגם לא הביא שום סימן] ולא היה כאן 'סירוב!' אלא הבין שזהו 'שילוח' וגירוש!

וזאת בגלל שנח היה חושדו לעורב, ששימש בתיבה עם בת זוגו! ואין כאן מקומו!

[ומה שלא גירש את הכלב וחס, שהם יצורים יבשתיים וימותו]

והקפותיו של העורב, באו לבטא את 'ערעורו' על גזירת גירושו, בטענה שהוא עלול לחלות ולמות וייכחד מינו מהעולם!

והמשיך בטיעונו: 'שמה לאשתי אתה צריך' [שהיא כבר נתעברה] וממילא אני מיותר?... [ושמה נקבה תלד?...] לכן התדפק על חלון התיבה בהתחננו שיחזירוהו!

ח'קושי' בהסבר זה:

מתשובת נח לעורב, משמע שמנסה להפריך את חשדו שנח חמד את העורבת... [וכל מפרשי רש"י נלאו להסביר את החשד המוזר והצורך בהפרכתו]

יש לבאר:

נח מפריך חשדו, שלא איכפת לו שימות בצינה: 'אם במותר לי [הלא הם הטהורים, שהם שבעה] נאסר לי לגרום למיתת היונה [ולכן החזרתיה] - באסור לי [הטמאים - שהם זוג אחד בלבד] עאכו"כ [שלא אגרום למיתתך, מחשש שמא ייכחד המין]

אלא שנאלץ אני לגרשך מהתיבה

[בתקוה לקב"ה שתלד זכר ויתקיים המין]

בראשית פרק ח

(ו) ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח את חלון התבה אשר עשה: (ז) וישלח את הערב ויצא ושוב עד יבשת המים מעל הארץ:

רש"י

(ז) יולא וקוב - הולך ומקיף סביבות התיבה ולא הלך בשליחותו שהי' חושדו על בת זוגו כמו שסנינו באגדת חלק.

עד יבשת המים - פשוטו כמשמעו.

חבל מדרש אגדה: מוכן היה העורב לשליחות אחרת (כשיבשו המים) בענינת גשמים בימי אליהו שנאמר: והעורבים מביאים לו לחם ובשר:

1. צ"ל מה הוקשה בתיבות אלו? לכאורה היה 'וצא' וכאשר ראה שלא יבשו המים 'ושוב' מנין לרש"י שלא הלך בשליחותו' ורק עשה 'הקפות'?

2. 'שהיה חושדו על בת זוגו?! חשד כה הזוי, שאפילו לא יעלה על דעת עורב...

סנהדרין דף קח/ב

וישלח את העורב אמר ריש לקיש: תשובה ניצחת השיבו עורב לנח אמר לו: רבך שונאני ואתה שנאתני, רבך שונאני מן הטהורין שבעה מן הטמאים שנים, אתה שנאתני שאתה מניח ממין שבעה ושולח ממין שנים, אם פוגע בי שר חמה או שר צנה לא נמצא עולם חסר בריה אחת?

או שמה לאשתי אתה צריך? אמר לו [נח לעורב]: רשע! במותר לי נאסר לי, בנאסר לי - לא כל שכן?!

3. מדוע לא הציג רש"י את טיעונו הראשון, שהוא הגיוני יותר מהחשד שלו?

4. מדוע בד"ה 'עד יבשת המים' נזקק ל'מדרש אגדה'?

(ח) אַרְיָה שָׁאָג מִי לֹא יִרְאֶה אֲדֹנָי
יְדֹד דָּבָר מִי לֹא יִנְבֵּא: [כאילו
כתב שָׁאָג]

כי שם הרי תיבת 'שאג' היא
בטיפחא, [כמו "הַשֵּׁיב אֶת הַגְּזֹלָה
אֲשֶׁר גָּזַל".]

משא"כ בפסוק דידן, אלא א"כ זה
'שם עצם' כמו טָרַף [כפלי המדרש
אגדה] וא"כ אין מזה ראייה כלל
ש'זכר היה!'

ראה זוהר ח"ג קסה.א.

שפירש שמאחר והיונה קטפה העלה
מהזית **בכח תקיף**, [מפני שראה את
העלה 'שבור'] לכן כינה אותה הכתוב
בתיבה זו בל"ז זכר [השווה שמות ב.י.ז.
לגבי בנות יתרו: "וַיִּבְאֹה הָרְעִים
וַיִּגְרְשׂוּם וַיִּקֶּם מֹשֶׁה וַיּוֹשַׁעַן וַיִּשְׁקֶה אֶת
צֹאנָם" ופ"י ב'העמק דבר' שם: בלשון
זכר שהן היו גברתניות]

– אלא שבפשש"מ אינו מובן מנין לו
שהיונה 'שברה' את העלה? שמא
מצאתו 'שבור' ע"ג המים?..

והביאור בדרך אפשר:

הכי פשוט היה לפרש ש'טָרַף' הוא
שם עצם של 'עלה' [ואז אין סתירה
בין ל' זכר לל' נקבה],

אלא שאי הכי תיקשי: מאי משמע
'עלה זית טרף?' הלא היינו 'טרף' -
היינו 'עלה זית' ולמה יכפול הכתוב?

מאידך, הפירוש שנח שלח את
הזכר, סותר לכאורה לשמונה
פעמים שה'נשלחת' נזכרת בל'
נקיבה,

וגם אם שלח נח את הזכר, מנין לו
שעלה-הזית נקטף על ידו
ב'חטיפה'? אולי מצאו שט על
המים או שהיה מונח על גבי הבוצה
שנותרה? וממילא אינו מובן מנין לו
לנח שאמנם 'קלו המים'!'

⊠

לכן פתח רש"י: **אומר אני ש'זכר**
היה' [מה שבא רש"י לחדש הוא:]
שהביטוי 'טרף' אינו מוסב על
הנשלחת,

אלא על הזכר' שנשאר בתיבה
וציפה בכליון עיניים לאיזשהו ירק
טרי שתביא זוגתו...

5. בכל הקטע הזה, הזכירה
התורה את היונה שמונה פעמים
בלשון 'נקיבה', האיך יעלה על
דעת רש"י ש'זכר היה'!?

6. היכן קוראו בלשון זכר?
ואם כוונתו לתיבת: 'טָרַף' - כפי
שהיא מנוקדת במקרא שלפנינו -
אין פירושו ש'הוא [היונה] טרף',
דא"כ היה לו להינקד 'טָרַף' ככל
פועל, אלא הכוונה שהוא שם
עצם, כמו "וַתִּתֵּן טָרְף לְבֵיתָהּ"!

7. אם אמנם לדעת רש"י
פירוש תיבת 'טָרַף' הוא 'פועל',
מדוע הוא כותב: "ואומר אני
שזכר היה", הלא המקרא הוא
שואמר שהוא 'זכר'!?

8. ואם רש"י קבע זאת
בוודאות, למה נזקק לפירוש-שני
בדרך הדרוש [לשון 'מזון']?

9. בהמשך מביא רש"י מדרש
אגדה שמפרש תיבת 'טרף' כפי
שהיא מנוקדת, כ'שם עצם' של
'מזון' - ולכאורה דווקא פירוש זה
נראה 'פשוטו' ולמה קוראו מדרש
אגדה?

ואין לומר שמה שמגדירו כ'אגדה'
כוונתו לקטע הבא [שהיונה באה
לרמז ב'מאמרה' לנח שהיא
מעדיפה להיות ניזונה מהקב"ה]
כי על חלק זה כותב רש"י בנפרד:
'ודרשו'.

10. ובכלל אינו מובן למאי נפק"מ
[להבנת הסיפור-המקראי] לדעת
ש'זכר היה' עד כדי שהכתוב ישנה
הסגנון כדי לרמז זאת?

'גור אר"ה':

מנהג היונים הזכר מביא אונל ונקיבה ולא
להיפך ואם ישלח הנקבה, כשתמצא מזון לא
תביא לזכר נלום!

אבל ייפלא:

1. לא ענה על השאלה מדוע א"כ
בכל הקטע נקט ל' נקיבה ורק
בתיבת 'טרף' נקט קרא ל' זכר?

2. הרי מהמשך הכתובים משמע
שכאשר 'זכר' זה מצא [בשילוח
הבא] מנוח לכף רגלו "ולא יספה
שוב אליו" ולדברי גו"א - הכיצד?
היה לו לחזור לתיבה ולהביא
'טרף' לזוגתו!

3. האב"ע ועוד מפרשים שאף
שמנוקד 'טָרַף', אפשר לפרשו
כ'פועל' ומביא דוגמא מהפסוק:

כלומר, את 'עלה הזית' שהביאה
נקבתו בפיה [ל' נקיבה], מיהר
ה'זכר' ו'טרף' אותו בעודה 'בפיה',
דבר המוכיח גם את 'טריותו' של
העלה, שהספיק לצמוח מחדש
לאחר רדת המים, כי אילו היה זה
'עלה זית' רקוב שהתנוודד על גלי
המים, לא היה ה'זכר' שלה 'טורפו'
ברעבתנות כזו!

אלא שחולשתו היחידה של פירוש
זה היא בניקוד קמץ-קמץ, שאיננו
תואם ל'פועל' [שמנוקדים אותו
תמיד: קמץ-פתח]

לכן הביא פירוש שני שזהו שם עצם
של 'מזון', כמו "וַתִּתֵּן טָרְף
לְבֵיתָהּ", כי בשם עצם מצינו
סגול-סגול יהפוך לקמץ-קמץ
[אף שזה רק בסוף משפט].

•

אלא שלפירוש זה יוקשה מאי
קמ"ל הפסוק בכנותו את העלה
כ'מזון'? הרי העיקר כאן היא
ההוכחה ש'קלו המים' גם אילולא
היה העלה משמש כ'מזון'!

וגם לפירוש זה תיבת 'בפיה'
מיותרת, שהרי ידוע שכל העופות
מביאים מזונם באמצעות הפה
שלהם...

•

לכן הביא ההמשך: 'ודרשו':

שהכוונה 'בפיה' מל' 'מאמר'
שרצתה להביע משהו, ומה היה
נושא ה'מאמר' שלה? [אודות
עניין ה'מזון'] אמרה: יהיו
מזונתי וכו'.

אבל הפירוש הראשון הוא העיקרי,
בהסבירו מדוע נאמר כל הזמן ל'
נקבה, גם מרמז כיצד ידע נח
מהבאת העלה שאמנם 'קלו המים'
והוא טרי... ועקב מעלתו של
הפירוש, התעלם רש"י מהבעיה
הדקדוקית ה'קמוצה'...